MONUMENT A L'AIGUADORA

L'escultura és un homenatge a la fortalesa i la feina invisible que va sostenir la vida quotidiana del poble durant segles.

Aquesta figura recorda que, fins ben entrada la dècada de 1960, l'aigua no arribava a les aixetes de les cases. Eren les dones que, amb un esforç constant, baixaven al riu o a les fonts a buscar aigua per beure, cuinar, netejar-se i fregar.

Quan l'aigua no arribava a casa per un tub, no es mesurava en metres cúbics ni en euros, sinó en **esforç, temps i acords socials**. Era una economia de gestió comunitària en què el malbaratament no existia, no per consciència ecològica (que també), sinó per pura supervivència.

Autor: **Anselm Cabús (Barcelona, 1953–2017). Pintor i escultor molt vinculat al Pallars.**

Data d'inauguració: **agost de 2010.**

Material: **bronze.**

La Margarita tornant de buscar aigua al riu.

Foto cedida per Rosa Tutusaus i publicada al llibre *Vivències d'altres temps*, de Lluís Colomé.

ESP
ENG
FRA

Ajuntament de Lladorre
PLA DE SOSTENIBILITAT TURÍSTICA DE L'AJUNTAMENT DE LLADORRE
Finançat per la Unió Europea NextGenerationEU
GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE INDUSTRIA Y TURISMO · SECRETARÍA DE ESTADO DE TURISMO
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Next Generation Catalunya
Generalitat de Catalunya Departament d'Empresa i Treball

LA GESTIÓ DE L'AIGUA: ESFORÇ I TEMPS

Els dos cubells units per un pal es diuen *collader*.

Si en cada cubell hi cabien uns 10 litres d'aigua, la collada pesava més de 20 kg.

Per a una veïna del barri ubicat a la part alta de Tavascan, les Cases, el desnivell fins al riu és d'uns 40 m. Això equival a un edifici de 13 plantes. Us imagineu pujar aquests 13 pisos carregant 20 kilos de pes sobre una espatlla?

Noia del Pirineu amb collader.

Fotografia: Carlos Esteban Membrado. Any 1900.
Fons Membrado - Consell Cultural de les Valls d'Àneu.

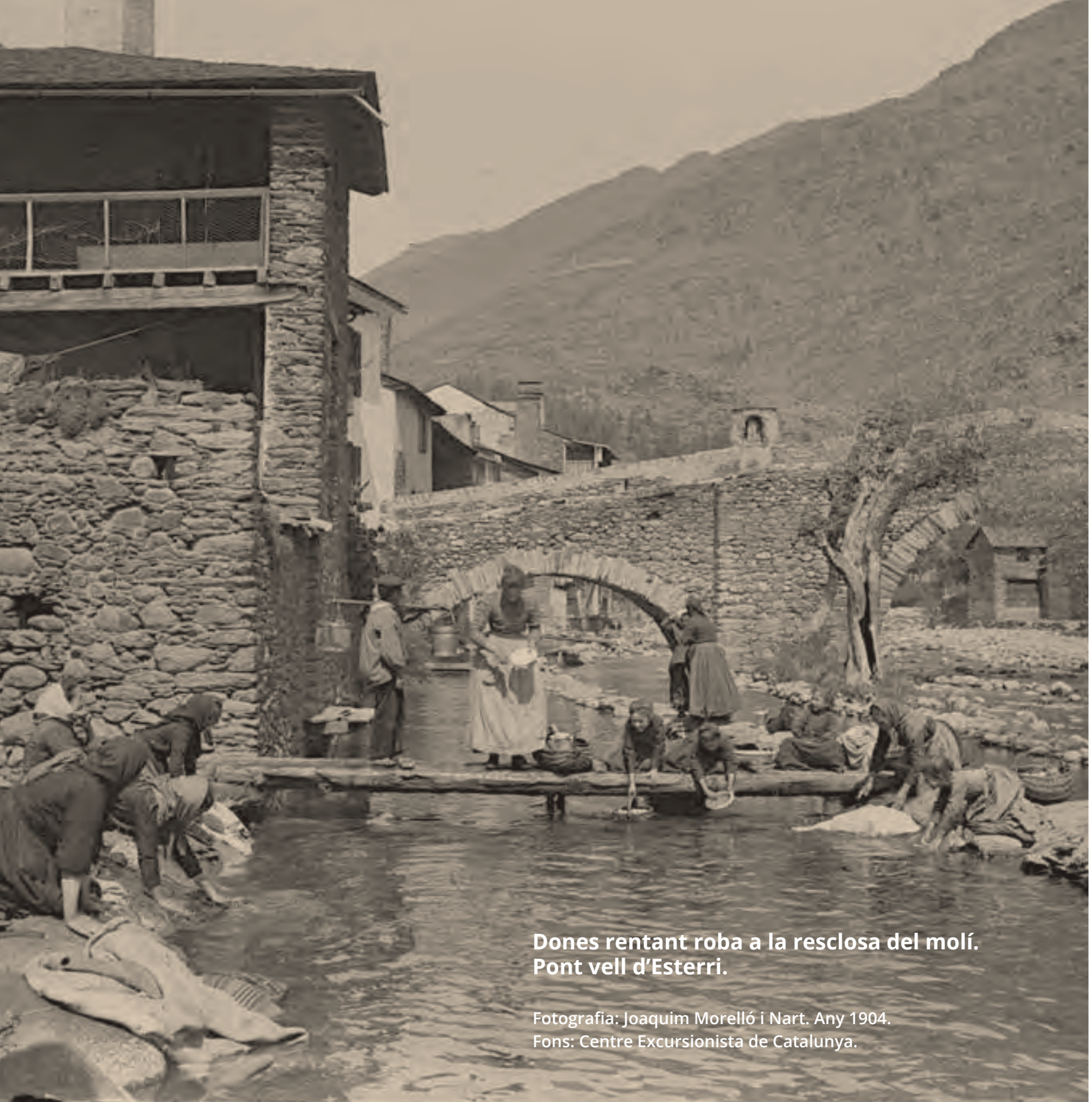

Dones rentant roba a la resclosa del molí. Pont vell d'Esterri.

Fotografia: Joaquim Morelló i Nart. Any 1904.
Fons: Centre Excursionista de Catalunya.

24/7

TASQUES INVISIBLES I INDISPENSABLES QUE FEIEN LES DONES

- **Menar l'hort i cuidar els animals de corral** (conills, pollastres, porcs...).
- **Preparar els aliments** (fer pa, conserves i formatge, la matança del porc...).
- **Cuinar** els àpats diaris.
- **Anar a buscar aigua** al riu o a la font amb el collader.
- **Filar la llana.**
- **Fer, arreglar i apedaçar la roba** (cosir, teixir i aprofitar els draps).
- **Rentar la roba** al safareig o al riu.
- **Mantenir el foc de la llar** sempre encès.
- **Netejar i organitzar** la casa, el celler i els espais comuns.
- **Cuidar** els infants i els padrins.
- **Recollir llenya menuda** per a l'encesa i herbes remeieres per a la farmaciola casolana.
- **Intercanviar productes** (per exemple, ous i llet a canvi de sal, sucre o cafè).

ELS ACORDS SOCIALS

Costa pensar, mirant el riu de Tavascan, que l'aigua aquí també és un bé escàs.

El cert és que la convivència entre veïns depenia en bona part que es respectessin els usos i costums del poble, molts dels quals tenien a veure amb la gestió i l'ús de l'aigua, fonamental per a regar les hortes i els prats i per a abeurar el bestiar, a més del consum domèstic.

Sense contractes escrits ni advocats, la paraula donada, la confiança, la reciprocitat i el costum tenien força de llei, com ara el respecte de les tandes per a regar o les jornades de neteja i reparació de les sèquies.

Si es trencaven els compromisos socials, es perdia la xarxa de suport col·lectiva, una situació molt dura en un entorn de subsistència en alta muntanya pràcticament tancat.

Riu, pont i algunes cases de Tavascan.

Fotografia: Antoni Gallardo i Garriga. Any 1935.
Fons: Estudi de la Masia Catalana - Centre Excursionista de Catalunya